

FØROYSKU KLÆÐINI: - SMÆRRI BROYTINGAR ERU OKEY

Tað halda Laila av Reyni og Mirjam Carlsen, sum báðar so ella so fáast við klædnaframleiðslu, hvørt talan so er um føroysk klæði ella at íblásturin kemur frá føroysku klæðunum

Lagt til rættis: Dagfinn Olsen

Eitt, ið kann fáa sinnini hjá føroy-ingum í kók, er kjak um føroysk klæði, og um tað er í lagi við broyt-ingum og at gera tey nýmótans.

Manna millum verður kjakast, og á facebook bólkum, eitt nú fyri bindi-áhugað, verður kjakast um hetta, og tað er langt frá, at fólk eru samd.

Vit hava vent okkum til Lailu av Reyni, sniðgeva, og Mirjam Carlsen, ið fæst við at gera føroysk klæði, og spurt um teirra meting, nú tað er vanligt, at fólk seta føroysku klæðini saman á ymsan hátt, nýta nýggjar litir og kanska seta persónligan dám á.

Ikki fara ov langt av leið

Laila av Reyni sigur seg ikki vera so øgiliga við upp á broytingarnar.

- Ein eigur at halda seg til siðbundnu føroysku klæðini, men við broytingum sum tæna passforminum og tí praktiska, sigur Laila av Reyni.

Mirjam Carlsen vil heldur ikki ov langt frá tí siðbundna.

- Eg havi als ikki lagt til merkis, at føroysku klæðini hava verið brúkt í mongum sniðum, men at fólk fáa íblástur av føroysku klæðunum. Tað er stuttligt at síggja, at kvinnur nýta skúrtið ella troyggjuna hvør sær til serlig høvi og veitslulag. Tað sama er við monnunum, sum eg serliga síggi nýta vestin stakan - innanfyri klædning, ella bara vestin ella knappa-troyggjuna til serlig høvi.

-Tað er ein fragd at vera við til at hjálpa fólki, og vegleiða teg at nýta síni egna klæðir í litum og saman-setingum, uttan at fara ov langt frá tí siðbundna, sigur Mirjam Carlsen.

Bæði Laila av Reyni og Mirjam Carlsen halda, at ein eigur ikki at fara ov langt frá siðbundnu føroysku klæðunum.

Afturparturin skal koma til sín rætt

At farast ikki skal um mark, eru tær báðar samdar um.

- Tað er fint, at fólk eru eyd um síni føroysku klæðir. Tey eru ein partur av tjóðskapinum í okkum, og eg haldi, at øll kenna ein ávísan stolt-

leika, tá tey lata seg í tjóðbúnan. Men tað kann verða til fyrimun at broyta tey eitt lítið sindur, uttan at broyta útrykkið á teimum. Tað, at klæðini sita væl, hevur alt at siga. Eg brúki eitt nú stívarar í klæðunum, fyri at tey skulu sita betri og eitt lítið “twist” her og har er heilt okey. Harafturat dæmar mær best at brúka 10 mallur til kvinnutroyggjuna, ístaðin fyri 8 mallur, sum annars er siðvenja. Tað gevur nakað eyka. Onkrar praktiskar loysnir høvdu ikki bilað, eitt nú tá eg hugsi um mannfólkabúnan. Haldi, at onkur betri loysn kundi verið fyri at fingið hosurnar at sitið, og kanska eina permanenta splittu í buksurnar, so tað ikki skal verða ein fyrirøka, tá man skal á wc. Eisini nokkso spell, tá man sær ein mannfólkaafturpart, sum ikki kemur til sín rætt, tí buksurnar sita illa. Alt í alt; smáar broytingar við skili, sigur Laila av Reyni.

- At fá a íblástur av føroyskum klæðum er ikki at fara útum mark, men at menn skuldu farið í kilt til føroysk klæðir á ólavsøku, ella dansa strip-tease í føroyskum klæðum, ella sum eg fyrr plagdi at síggja fullar menn, sum lógu og bóltaðu í føroyskum klæðum, er at fara út um mark. Eg spyrji: Hvørji eru siðbundnu klæðini? Tað ímyndi eg mær er ólavsøkukórið, sum stendur á Tinghúsvøllinum og syngur ólavsøkumorgun, ella míni fyrstu føroysku klæðir, sum eg fekk sum 17-ára gomul, har vermóðir, Katrina Carlsen, bant mær troyggju og mamma, Jutta, seymaði skjúrtið. Fyrriklæðið og russiska turriklæðið keypti eg frá Liffu og silvurið, Víkingur, keypti eg frá Niels L.Arge. Hesi siðbundnu klæðini fara ongantíð at doyggja, men vit síggja eitt íslett í kvinnubúnanum í dag frá uppaftur eldri tíðin, har íblásturkemur frá fornminnisavninum. Og tað er stuttligt at síggja, at handilin Marjun Heimá hevur tikið henda táttin upp, sigur Mirjam Carlsen.

Bæði Mirjam Carlsen og Laila av Reyni hava ávísar royndir, tá tað kemur til broytingar.

- Havi altíð verið fasinerað av

føroysku klæðunum, hvussu tey sita uppi á fólki, hvussu litir og tilfarið sum heild sær út. Havi mangan ímyndað mær, hvussu mann kundi gjørt tey sum eina heild í litspæli og nýta nýggjar litir. Í dag situr konan ikki og bíðar til maðurin kemur heim úr Onglandi við einum toystykki, men vit hava møguleika til at skaffa alt tg að tilfar, vit hava hug til. Sjálv læt eg elstu dótturina fáa míni siðbundnu klæðir, við næstu dóttur valdu vit báðar at gera ein samlaðan grønan búna, sum vit hildu vera sera vakran, men tað skelkaði summar eldri damur í Havn, at eg skuldi váða mær at broyta nakað við klæðunum og evarð skeldað út. Síðani gjørdi eg triðu dótturini eitt lilla litað sett, sum hon ynskti sær, har Poulina Jóanesar-dóttir fekk vindipróva av litsaman-setingini, og eg keypti ljóst lilla garn frá henni til einslitaða troyggju, so skjúrtið og troyggjan hingu saman í

litum. Svart fyrriklæði og turriklæði, sum vóru broderað í somu litum, sum sjúrtið. Heildin var sera vøkur, men ábreiðslurnar vóru ikki so fáar. Onkuntið søgdu tær, at tær tordu næstan ikki út við klæðunum. Síðani fór eg at bjóða ørum, sum biløgdu sær klæðir, at eg kundi gera heildina, so hon hekk saman, at litirnir gingu aftur hjá báðum, og at broderingin, sum var í fyrriklæðnum, kundi eisini vera í vestinum. Hetta hava fólk sanniliga tikið til sín og eru sera glað um tað. Eg og systir mín Rutt, hildu at tað hevði verið stuttligt at byrja nýggjar litir í vestum, og minnst eg ein myrkt lilla vest, sum hon broderaði, har eg gjørdi ein gráan, broderaðan við svørtum, fyri síðani at gera ein gulan vest til sonin, sum hann ynskti sær. Menninir hava so hjartaliga tikið hetta til sín, serliga teir ungu og má eg siga, at eg eri errin av at hava verið við til at

broyta nøkur ting, sum ger, at frá at klæðini bara vóru brúkt eina ferð um árið á ólavsøku, nú verða brúkt til allar próvhandanir, til allar flestu veitsluløg og brúdleyp, og kappast verður um at eiga tey vakrastu ella sjáldsamastu klæðini, tá talan er um litsamansetingar og mynstur. Fólk eru tjóðskaparsinnað og errin av at vera føroyingar. Siðbundið? Bátahúgva, knappatroyggja, vestur, knæbuksur, hosur, hosubond og skógvar verða tilvirkað á sama hátt - eingin broyting. Hjá kvinnum skjúrt, troyggja, møttil tilvirkað á sama hátt - eingin broyting. Fyrriklæðini, sum vit keyptu frá Liffu fáast ikki meir. Tey russisku turriklæðini eru komin aftur - ístaðin eru vit farin at veva fyrriklæði og turriklæði, ella brodera hesi. Mín niðurstøða er, at føroysku klæðini eru blivin ein fólkaogn, frá teimum smæstu til tey elstu eru farin at kappast um at ognar sær klæðir og gleðast um at seta sitt egna eyðmerki á, sigur Mirjam Carlsen.

Aftur í kýsa

- Í mong ár hava flestu menn ynskt sær einlitaða, tøvda troyggju, og er rákið nú, at menn eru aftur farnir at fáa sær mynstrutar troyggjur. Somuleiðis hjá kvinnum, hevur eitt rák verið, at fáa sær einlitaða, svarta troyggju, men tað rákið er eisini við at venda til at flestu fáa sær mynstrutar troyggjur - trykvart erma ella langa ermu er framvegis toppskorari, og tað er allarhelst tí tað er so kalt í Føroyum. Eg vildi ynskt at fleiri kvinnur lótu seg í kýsan, tí hann er veruliga vakur. Fyrr var hann seymaður í brokade-toyi, sum ikki so lætt fæst longur, Men ein roynir at finna loysnir við tí eisini, sigur Mirjam Carlsen.

- Eg havi gjørt onkran kjóla við íblástri frá FO- klæðunum, men tá havi eg ikki kallað tey føroysk klæðir, sigur Laila av Reyni.

Ólavsøka er í hondum, og óivað verða føroysk klæði at síggja í ymsum sniðum og litum, og kjakið um tað siðbundna mótvegis nútímangerð steðgar neyvan fyribils.